

legyészeti bevégezhetné volna, mely szerint: az idevalók a világért sem olyan fényesek, nem olyan nagyszerűek, nem olyan tiszták mint a pestiek, — elbűl egy szolga, feltett főveggel egy vagy más kelméi ujjában és kérdezi, mit rendel a vendég: kávét vajjal, vagy tojással, — csokoládét édes vagy másféle süteményekkel, rántottát stb. ha az illető utasításokat megkapta, nagyot bűdül h lyből, értésére adván az illetőknek, mit készítsenek az újon jötteknek.

Az élénk, lármás hajlam, mulatni végtelenül tudás nagyon kitűnik színházaiukban. Az olasz színházak karácsonykor szoktak megnyitni. Akkor kezdődik az úgynevezett stagione, az előtt meg minden színház be van zárva. Az élvezeti-itas közönség a rendesnél jóval magasabb áron is elkaphossa a jegyeket, úgy, hogy ha jól nem vigyáz előre az idegen, helyet nem fog kapni. A stagione megnyitására részesedni, mintán Róma első színházába, az Apolloba nem jutathunk bű, az Argentino-színházba mentünk. Rómában 7. körül kezdődnek az előadások. A színház megtelt és a függöny felemelkedett. Előbb volt egy két felvonásos vígjáték, nagyon közepes és közepesen előadva. A közönség elég jó kedélyben volt, tapsolt, kiabált, a zene harsogott, különösen, mint már többször tapasztaltam, a trombiták tettek ki magokért. A szindarab után jött egynehány előkép (tableau vivant). Elég csinosak voltak. A közönség ezekkel nagyon meg volt elégedve. Ezután következett egy más két felvonásos darab, — az elsőnél sokkal rosszabb és különösen élénkségnélküli. Ez csak hamis rossz kedélybe helyezte a közönséget. Különösen egy szerencsétlen színésznőt választott ki magának a zajongók többsége, kit nem csak hogy a természet a maga kellemi híjjával látogatott meg és a ki nem csak hogy rosszul játszott — a boldogtalan! — de a kit mind ezek telőzésére a közönség kedvetlenségi nyilatkozatai is kísérték. Előbb csak egyes szíszegés, magános fűtytyek halatszóttak, de a darab végén hatalmas rőfőgésben, károkozásban — vagy hogy is mondjam — tört ki az általános nem-telzés. Ekkor már jóval 11 után volt az idő. 7-től 11-ig elég színházban ülni, gondoltam: — s elmentetle kszültem, midőn figyelmeztetnek, hogy még sok van hátra. Fel is huzták a függönyt újra és neki kezdtek valami nagyon gyenge némajátéknak, de azt már nem tudtam végig várni, 12. körül oda hagytuk a még mindig élvezet-sóvár, még mindig élénk és zajos teli színházat.

B. Kemény Gábor.

Smyrna, *) márczius 1-jén 1856. Meszsze földről írom e levelet, Ázsiából Konstantinápolyon jóval alólról, a tenger partjáról. Oly nagy város ez, hogy ha hitelt lehet adni az emberek beszédjének, csak ház 72,000 van benne. Lakos pedig a kikhez még Sz. János apostol is irt hajdan) közel 200,000. — Ez a város keletnek egyik szemc-fénye, nem annyira szép, mint régi, gazdag és nagy. A világnak minden részéből lehet itt embert, portékát és mindent találni; de magam ebben a dicső nagy városban csak egy fermes chában vagyok szállva, hol személnél és piszoknál egyebet nem találok. Oly vastag falai vannak mint egy várnak, vas-ajtókkal, vas-tá-

lakkal ellátva. Egy tömlőzhöz hasonlít inkább, mint egy házhoz, még is 2 piasztért — egy fél-huszt — fizetek érte a törökök napjára.

Igértém volt, hogy irt fogok Athenából, Alexandriából, de mind elmaradt, egyfelől azért, mert meszsze földről költséges a levelezés; másfelől, mert Alexandriában nem mentem el s ezáltal nem is fogok elmenni. Mind az időből, mind a pénzből szinte kifogytam. Csak Jézusálemet kívánom látni és ha tengerre kell újból szállanom, akkor nyolczadikszor fogok a tengeren utazni. Bizony pedig már valóságos jölköt mind testem, mind lelkem vele; mert ha gőzösn utazhatnék mindig kényelmesen, az jó lenne; de költséggel bé nem érem; egybő haszontalan bűkárra szállani pedig többé semmi esetre nincs kedvem, mivel az ilyeneken három olyan szelvést irt a tengeren, hogy 77 éves koromban sem fogom ellejeíteni. Az egyik szelvést alkalmával, különösen egy Aegina nevű kis sziget táján, ha a hajó kötelét én meg nem fogom, hogy a kapitány a hajó-fedelen egy keresztifához tekerhesse azt, se én magam, se én velem együtt kilencz ártatlan cseléd — miut a huszár mondja — ma nem élünk; de azért még is történt károm, még pedd érezhető: mert egy jó kaputom, zacskom, tarisnyám s egy kulacsom — melyet B. P. barátom adott emlékül — mind bele veszett a tengerbe azon helyen, a hol egykor a világhírű Xerxes is nem csak enynyi értőt vesztett volt, t. i. Salamis közelében.

Jártam eddigél már én is vagy három városban, hol szent Pál apostol járt és predikált, p. o. Corinthusban, Athenában s most Smyrnában. A jó Isten tudja, hová fog meg vezérteni szerencsem csillaga. Elég az, hogy most, hála az égnek! jó egészséggem van, csak az öltözetem kopott. Nem vagyok ugyan éppen annyira pénz-nélküli állapotban, hogy helyt ülve ne lenne módom egy rendbeli tisztességes öltözetet készíttetni; de nem lenne okosság; mert lopásnak, veszésnek, és mind hajón, mind szárazon szörnyű hurbolódásnak van kitéve. Mostan tehát csak a gyomor az első kiáltó inger, a mit ki kell elégíteni, az utazási tapasztalat, szegény gyereknél nyomorral, nélkülözéssel jár. Közlöm azon szomorú hírt mit magam is megdöbbenve hallottam Syrában az ottani emigráns magyaroktól, hogy Jakab József *) az előtt két évvel, tavasszal mártiusban, a kórházban elhalt és a görög pap temette el a görög temetőbe.

Itt Smyrnában azért a veszett háborút nem igen nagy olesóság van, mert innen, valamint Görögthonból is, mindenfelét nagyban takarítanak Krimába; egyébként levegő, víz, kenyér, hús, gyümölcs mind jó és egészséges.

Nem tudom a perzsa, melyben indulok innen tovább kelet felé, és ha Isten Jézusálemetl viszsza vezérel, — mit legfeljebb öt hónap alatt remélek — első gondom lesz, hogy újból tudósítást küldjek. Politikai dolgokról, mint egészen más irányban működő ember, nem írok. Ezek a törökök, a kik tudják hogy más dár vagyok, nevelnek a szemembe és rokon szenvet látszanak mutatni, csak hogy még igen keveset tudunk egymással beszélni; de ma inkább megérttem őket, ha beljebb megyek Ázsiába.

Décsey Károly.

Torda, 23 dik január. Új év elején az idevaló sóakna bordély nevű koresmajában táncz-vigalom tartott, beléplő díj-szedőül szószállító

*) Az unitáriusok kolozsvári főtanodájában volt tanár.

szekerek mellől mázsahűtös P. J. nevű vételet fel. Élt ez alkalommal, mert a midőn minden vigadozóktól, kiknek száma 80. körül volt, 25, 25 krajczárt bévelt, odabállott. Másnap rátalált a bordély koresma haszonbérője és feljelentette a sötetszéghez, mire említett pénztárnok a beundi consiliumot kapott. Szolgáljon például, kik másokból ingyen kívánnak gazdagulni.

Bizonyos gazda, cseléde számára csizmát akarván vásárolni, a csizmadia színbekérdezte, hogy egy szolgálóleány csizmáját irt miért kérnek 8 forintot? Felelé a csizmadia: azért, mert egy pár pulyka ára 7 fr. 30 kr. váltóban. Erre gazda is hirtelen monda: Vegyen az ur téhenbust mert az olcsobba jön. Büszkén válaszolt erre a csizmadia: — az igen kemény ésparaszt sültnek! A gazda sohajtozva tovább ballagott s gondolta magában, — a mester-ember már az életben is fényűző, midőn a szegényföldész föld gondja sújtja terményei olesóságáért.

F. hó 15-én kihirdette dobszó mellett előjáróságunk, miszerint az újtordai mészárszék 16-án a többet ígérőnek haszonbérbe fog adni 10 fr. bálnapenz előre letétele mellett árverés útján. Irt időre többen felgyűltek, s midőn elkezdődött volna az árverés 40 ezüsförint felkiáltással, nyilvánította előjáróságunk, hogy mészárszék jog nem, csak épület adatik haszonbérbe. Jó víz jött avval egyzerre a mészárosok malmára, lett sugdosás s nem ígért senki: sőt mindőnk kívánta husárlóink 10. ezüsförint kezdetét az árverésnek, és 20-ra leeresztett, ekkor se ígért senki is semmit. Így megvalult! Egyetértének a czéhálisták s zsebünk rezgő beltartalmát kényelmesen irtitgetik, e feltett még a város jószágát is ingyen használják.

E hó 17-ike éjén veretlen és nyomatlan pénzzel, tehát ingyen talpat vásárolt két egyén G. S. udvaráról. — Tolvajoknak nem nevezhetjük őket mert hameghallják, beperelnek s megíyernek, minthogy pénzünk nincs békéldősre. A talpót elvitték egy Csók a nevű csizmadiahoz, ugyan jó hogy nem Rókához! — ez észrevetle az ingyen kapott és keresett jószágot, megalkudta tehát oly formán, hogy reggel fizeti ki. Eltalpaltak evela talpasok, s a csizmadia is rögtön egy timárhoz vette útját, kinek megjelentette az éji betivásárt. Keresésére indultak tehát a két mesterembernek s csak hamar meg is lették őket. Szamba kérték tőlök a bört, kiknél még volt egynehány csizmaraváló. S azután nekiestek és elverték őket, hogy szánnal kellett kórházba vinni. Mi is ohajtjuk, hogy a bűnt érje büntetés; de valakit önkényűleg elkínözni, nyomorékká tenni nem helyeseljük.

Csekme Márton újtordai nevezetes mészár, ki a Heckenást Gusztáv által 1856-ban feltett 4 darab császári iratnyomat az erdélyi gazdasági egylett általi iratnyomán kitűnő méhészeti irt nyerte, f. hó 20-án örök nyugalomra kísértük. Béke hamvának!

Néhány nappal ezelőtt aranyos-széki volt király-bíró, néhai Dindár Antal özvegye, árvái sirása között halva vitélt ki városunkból a sinfalvi temetőbe. Nyugodjanak csendesen hamvai.

r. l.

Kolozsvári napló.

* Pár napi szokatlan nagy hideg után, időjárásunk ismét változott. A légkör megenyhült s lágy hó hullott, a melyet szelek követek.

* Látszik, hogy vége felé jár azon időszak, melyről a török követ azt irta volt, hogy akkor a keresztények elvesztik a józan ész súlyegyenét. A múlt és jövő hét majd minden napjára esett és

esik egy-egy bál, a péntek napot kivéve, s az a legszebb, hogy mindeniknek meg van a maga közönsége. Bajos volna egyenként elősorolni mindeniket; de a historia érdekében meg kell említenünk a temető díszére adott mult keddi álar-czos vigalmat, a mely az idéniek közt a legnépesebb volt. Az eltek jegyek száma meghaladja a 800-at. A rég nyugalomban szendergők tehát meg lehetnek elégedve az élők részvételével, az már kérdés, hogy az élők némelyikének menyinyre zavarta meg nyugalmát e részvétel. — Egy füst alatt megemlítjük azt is, hogy f. hó 18-dikán a hivatalnokok, s 21-dikén a kereskedő ifjúság rendeznek tánczvigalmat. Ez utóbbinak érdekét emelni fogja az is, hogy jövedelme a színháznak van szánva, s hogy a terem úgy lesz rendezve, mint az urhölgyek magánestélyén volt.

* Szolgálhatunk egy mulatságos történet-kével is az idei farsang krónikájából. A közlebbi bálók egyikében egy hölgynek elszakadván kesztyűje, haza izen, hogy küldjenek mást. A parancs teljesítve is lön, még pedig lelkiismeretes pontossággal. A cseléd, kire a kesztyű elvitele bízott, hűségesen beállított az előcsarnokba, ott végit várta a bálnak, s mikor urnője kijött, átadta a küldeményt: Itt van, instálom!

Nemzeti színház. Február 41-kén: „Lázár, a pásztor,” dráma 4 felv. irta Buchardi. — Kis közönség; kielegítő, pontos előadás. Gyulai sok bensőséggel adta Lázárt, a pászort.

Február 12-kén: a színház zárva.

Február 13-dikán: „Bánffy Diénezs,” új eredeti dráma 5 felvonásban, ita Haray Viktor. — Második adatásakor határozott ítéletet mondunk fölőtte.

Vegyes hírek.

+ A „L'Independance Belge” legközelebbi (38-dik) számában egy f. hó 3-ról irt bécsi levelből többek közt olvassuk, hogy „a felséges uralkodó által a lombard-velenceiekre nézve adott amnestia különösen Magyarországon a legjötkényebb viszhangra talált, s ha rendezen jól értesült személyek ez alkalommal is hiteles forrásból értesítetlek levezetőt, nem lehetetlen hogy Magyarországra is ki fog terjesztetni az általános kegyelmi tény. Egyedül két ember: Kossuth és Pulszky lesz kivéve.”

+ A bukaresti magyar iskola fölsegelésére a „M. S.” szerkesztőségéhez Madassy István 5 ft., Lukács Pál 5 ft., és nógrádmegyey birtokos Jankovich Vineze 10 ft. pp küldöttek be, a mit az idegen tartományban távol élő testvérek nevében mi is köszönettel említnék meg.

+ Mőron nem rég egy házasság jött létre, hol a vőlegény 86, a menyasszony pedig 75 éves volt. A jegyesek két segédükkel együtt 356 évet számláltak.

+ A Gregus Ágost és Hnalfay János által jelesül szerkesztett „Csiládkönyv” harmadik évi folyamát Lauffer és Stolp pesti könyv-árusok adják ki. E folyóirat, mely az olvasó közönség józanabb, mivelbel részének van szánva, nem szorult dícséretünkre. Csak annyit említnék meg, hogy dolgozóitársai közlebbőlől ujjakkal, különösen pedig a „Magyar nép könyve” munkatársaival szaporodtak. Előf. ár egy egész évre öt pft., mely bérmentesen küldendő pesti kiadó-könyv-árusok, Lauffer és Stolp kereskedésébe (váci-utca, 7 szám).

+ A „Pesti Napló” újdonságai közt olvassuk: Pfeiffer Ferdinánd kiadó-könyv-árus a következő levelet intézte a Magyar Tudós Társasághoz: „Tekintetes Academia! Emich G. könyvkereskedését megvevén, közelebbi vi-

T Á R C S A.

A szász-sebesi tanoda 1437. — Szász-Sebes városának török ostroma 1438. — Egy névtelen erdélyi történetírónak emléke 1458.

— Gróf Kemény József Kalászataiból *) —

Bévezetés.

Tárczánk a komoly vizsgálódás és tudomány emberei méltóany igényeinek törekszik megfelelni, midőn halhatatlan nevű, dicsőült történettudósunknak kézirati érdekes hagyományából koronként főleg azon szakaszokat hozza, melyek közleltünk s tudományos miveltségünk letűnt századaira vonatkozó új, s eddigelé vagy éppen nem, vagy csak igen kevéstől ismert történelmi adatokat tartalmaznak.

Hazánk multjának még több időszakaszán sötét homály borong. Ezt szétoszlatni első hivatala a tudománybarátoknak, ki a történelem tag mezején munkásként először megjelen; és csak azután állítu szász a nemzet általános életének képét, derűlt s borult vonásaival.

Gr. Kemény József tevékeny életfolyásán keresztül gyűjtő volt, de páratlan talán még századok mulva is. Buvárlatai a tudomány embereire nézve rejtett vagy végveszélyben forgó kincsek nem maradhatnak, hazai történettudományunk pótolhatlan kárára. — Egyik szép hivatala a sajtónak, azokat közérvnyűkké tenni. Igaz ugyan, hogy ilyenét olvasmány az olvasó közönség nagyobb részét nem ragadja meg; mert nem hozza lázba a kedélyt, mint egy villanygő beszély; vagy mert reá minősítve nincs is: de annál nyomosabb a tudománybarát előtt, ki társaiival számra még kisebbségben van. Általában nálunk, hol az egyes tudományzakok külön közlőnyök által még nincsenek erősen képviselve, az időszaki Tárczák nemes feladatának tar-

tom, közfoglalomba hozni s kelendőkké tenni a komoly ismereteket, s ezen úton közönséget teremteni, mely a valót kedvelje s ohajtsa. Mert ne ámsituk magunkat s ne szépsítsük a dolgot, nálunk beható s maradandó becű nemzeti irodalomról mindaddig szó sem lehet, míg a komoly tudományok s real ismeretek hatatos, fáradságos ugyan de gyümölcsöző előmozdítása által az belerőt nem nyer. s tekintélyes hír-nevet nem vív ki magának.

Enynyit a komoly tudományok fontos ügyében itt bevezetésül röviden elmondani korszerűségéül fogva helyén láttam.

I. Hazánkban századokkal ezelőtt létezett tanodák helyéről, számáról és tudományos működésükről oly kevés és bizonytalan adatunk vannak, hogy azoknak számosabb hajdani létéről csaknem kétkelhetni lehetne, ha azt nem tudnók, hogy hazánkban tatar és török által lett hajdankori dúltsai és pusztításai sok volt dolognak még emléket is elenyészettették. Ha tehát a multnak ily tárgyáról árnyékai a homályos sötétségnek tengeréből jelenek néha-néha még is felmerülnek, azok reánk nézve érdeketlenek valóban nem lehetnek, s főleg akkor, midőn szerföltői ritkasága miatt igen könnyen elenyészhetik örökre azon forrás is, a honnan az általunk csak homályosan ismert multnak ilyenét érdekes, és alig gyanítható adatait merítjük.

Ilyen ritka forrást találunk egy 1478-1481. között gót betűkkel, negyedréthben, hettefél ívre nyomtatott latin munkában, a mely figyelmünket nemcsak azért vonja egészen magára, mivel benne nyomát leljük annak, hogy 1437-ben Szász-Sebesen (Erdélyben) tanoda virágzott; hanem azért is, mivel egy 1458-beli hazai történetíróval, és annak életviszontagságaival ismert meg, a ki Szász-Sebesen ek 1438-beli török ostromán személyesen jelen volt s azt híven le is irta.

Az említett munkának címe ez:

„Tractatus de Ritu, Moribus, Nequitia et Multiplicatione Turcorum. In quo si quispiam aliquid de secta Turcorum magna atque admiranda scire desiderat, Pauca, que hic sub compendio narrantur, memoria revolvat.” Esztendőszám nélkül.

A czímlap tulsó felén: „Incipit Prohemium in Tractatum de moribus, conditionibus, et nequitia Turcorum,” a melyben

szerező, a ki dömés-szerzetes (sz. Domokos-szerzetbeli) vala *), önmagáról s török alatti fogságáról ereket említi: „Hujus rei testimonium innumerabilis multitudo fidelium esse potest, quorum multi promississimi essent pro fide Christi, et suarum animarum salute in fide Christi mori 1), quos tamen conservando a morte corporali, et ductos in captivitatem, per successus temporis suo infectos veneno, fidei Christi turpiter negari facit 2). Hujus rei veritatem in me ipso expertus didici, qui cum multo mentis gaudio expectabam mortem pro fide Christi subire, et tamen — ut inferius declarabo, — de igne semivivus extractus, et vitae reditus, per successus temporis detentus in manibus eorum, veneno erroris eorum quasi infectus, de fide Christiana non modicum dubitavi, et nisi misericordia Dei mihi affuisset, et me custodisset, turpiter eam negassem.”

A „Prohemium”-nak vége után: „Incipit Prologus,” a melyben említvén szerző, hogy a törökök 1438-ban Erdélyre rohantak, ott Szász Sebest elfoglalták: ő maga pedig, a ki egy esztendővel ezelőtt, azaz 1437-ben, tanulás végett az ottani tanodába jött vala, az ostrom alkalmával török rabságba esett, s abban 1458-ig nyomorgott. Mindezeket így írja le: „Cum anno Domini MCCCCXXXVI. in obitu imperatoris Romanorum Sigismundi magna inter Ungaros et Alemanos exorta fuisset dissensio de faciendo rege, eo, quod imperator legitimum (sc. heredem) sibi non reliquisset, Turcus magnus, qui vocabatur Morathbeg, pater illius, qui nunc regnat, videlicet Mechemetbeg, in gravi

*) Kitétsük ez szerzőnek e munkája XV-II-d. ezkikében előforduló következő szavaiól: „Legitur de sancto Vincentio ordinis nostri, quod pures Saracenorum converterit.” — Egyéb-íránt ezen könyv, melynek fennemlített eredeti kiadását csakis a bécsi császári könyvtárban láthattam, újra sajtó alá jött 1511. Párizsban, és 1545. Schweitzban; de nem önállólag, hanem egyéb munkákhoz ragasztva. — Seiwert János, „Nachrichten von siebenbürgischen Gelehrten” 457. lapon ezen ritka könyvnek 1543-beli kiadásából töredéket közölt. Horányi „Nova Memoria” 159. lap Seiwert szözl-szóra (szókása szerint) követve, szavait latinra fordítván, ugyan csak annyit is közölt. Gr. Majláth János, „Geschichte der Magyaren” II. 189—192. lap. ugyanezen régi könyvnek 6-német fordításából némi töredéket közölt olvasóival. — En jelenleg a hitelesebb eredeti kiadásból merítettem bővebb közléseimet.

1) Értendőnek itt a török rabságban levő keresztények.

2) Értendőik a török.

*) V. 6. Kolozsvári Közöny. 1856, Octob. 1. 2. 3. számait.

A neuburgi vitályban az alkudozások Walewski gróf közbenjárásával mind folynak. Egy orosz sürgönyt várnak még, melynek megérkezése után a vitály az illető felek s a császár között ki fog egyenlített. A londoni jegyzőkönyvet aláírt hatalmak Párisban levő követi egyszerűen egybeültek a létrejövendő egyezmény aláírására. Conferentiát tehát nem fognak tartani, ha szintén jegyzőkönyv lenne is szerkesztve.

Olaszország. Siciliában iszonyu módon szaporodnak a politikai elfogatások, minden személy különbség nélkül. A börtönök telve, úgy hogy a foglyokat másra kénytelenek szállítani, sokakat vittek Utica és Paviano névű szigetekre is. A nép forrongása napról-napra növekszik, sőt genouai hírek szerint már a joglajfordalmi kintőre került volna. Nápolyban a megrendelt tömeges elfogatások ellen a rendőrgyűlés először ellenelvetést tön, s csak akkor loganatosítá azokat, midőn értesült, hogy a király maga volt azoknak megrendelője. A király elzárta magát Casertában. Saját testőrzete van, mely őt századból áll, kik éjjel-nappal körötte vannak személyes oltalmára. Egy 84 kiválasztott katonából álló rendőrség teszi a casertai palotában a belszolgálatot. Ezenkívül van hasonló szolgálata kirendelve egy erős gyalogsági osztály.

Igy erősíti magát a sötét kedélyű király fényes trónusán s marad szilárdan tovább is azon elve mellett, hogy általános amnestiát nem ad; azonban kész megkegyelmezni az oly foglyoknak, kik a kegyelemért rimázkodnak, a többieket egy délamenkai gyarmatra küldi, kényszerítve is, ha önként nem mennek, mint a nápolyi önkény legkitűnőbb áldozata Poerio, kinek az édes hon börtönében maradás nincs megengedve. A király másrésztől összehívja a ker. és tartományi tanácsosokat, s a demonstráló nyugtalan szívének örömeire elhatározta, hogy legalább a postai közlekedésben s a vámárjegyzékek leszállításában reformál s ezt koncepció odaveti a nyugtalanoknak. S a nyugtalan örülnek e nápolyi gyenge kezdetnek, hogy szépszerivel menekülhessenek az alkalmatlan galibából.

Piemonti lapok megerősítik Milánó királygyilkos hullájának ellopatását a sírből; 40 álarcos jelent meg éjnek idején a sírkert öre előtt, megmutatták magoknak a kivégzett sírját s a hullát elvették magokkal. A királyt ez eseményről jelentés szerfőlött megfogta, s az egész történetet maga beszélteté el magának a sírkert öre által.

A materai érsek elleni büntényről írják, mikép a főpásztoron ép azon perczen követelték el gyilkosságát merénylet, midőn az oltár lépcsőzetén a szentség előtt térdelt, mely 40 nap imára ki volt állítva. Nehány percczel az áldásosztás előtt az oltár mögül egy lelkes előjövén az érseken egy tördőfést tön. Miután a dőlést egy közelálló kanonok felfogta, a tör a főpap köpenyébe akadt; az érsek csak gyöngye sebet kapott s elfutamlott. A gyilkos ekkor pisztolyt rántott ki öltönye alól s agyon lötte a kanonokot, ki a tördőfést felfogta. E gyalázatos büntényt oka még nincs tudva.

A materai érsek ellen megkísértett gyilkosság felől így írnak Nápolyból, jan. 28-ról: „A párisi érseknek egy áldozat által történt meggyilkoltatása társra talált a nápolyi királyságban. Nehány nap előtt Materában, Basilicata tartományban, — egy áldozat az oltári érseket a székesegyház sekrestyéjében gyilkokkal támadta meg, s minden esetre leszárt volna, ha a főkapitány egyik kanonokja közbe nem veti magát, ki, fájdalom, a gyilkos vasa által találva, halálra sebesült meg. A gonoszlelvő még egyszer az érseknek rohant, ki azonban egy keskeny s meredek lépcsőn futás által igyekezett menekülni. Szerencsére azonban a főpap megbotolván, leesett a lépcsőről, s esésében megtámadott is magával rántotta, a nélkül, hogy annak fegyvere őt találta, vagy pedig magatés közben megsértette volna. A gyilkos azonnal elfogatott; mondják azonban, hogy az elme háborodás mesterséges fogásához folyamodott volna. Jóllehet pap, mindig rozsviseletű egyén hitében állott. — Febr. 3-ról még ezen részlet érkezett. A gyilkos úgy nyilatkozik, miszerint ő az egyházat akarta reformálni. A vallás és tanuhatgatásnál nagy exaltációt tanúsít —

A szard kamarák a közoktatás szervezését illetőleg igen fontos tövénnyel szavaltak meg, melynek folytán a kath. vallás szolgálat alapul a kath. ifjúság nevelésének; a más hitvallású ifjúság erkölcsi és vallási nevelésének gondja teljesen a svájczokra hagyatik.

Svájcz. A neuchateli ügyben alkudozó svájci biztosnak, dr. Kernek, adott utasítások még sem volnának merőben megtagadók a porosz követelésekkel szemben. A neuchateli főjelelem címének használatát nem ellenzi Svajcz, de úgy, hogy abból semmi jogi következmények ne vonathassanak. Hogy neuchateli vár ormairol ezentul a hohenzollerni színek lenjenek, az minden hihetőséggel kegyes óhajítás marad. A porosz király magán vagyonát kifogni nyomozni, és biztosítani. A jótékony alapítványokra nézve Svajcz kész minden biztosítékot megadni. Pénzbeli kárpótlást nem ad. A royalisták perokmányainak sürgetett megsemmisítésébe Svajcz nem egyez; s a royalistáknak sem biztosítékot extracolumat, hiszen ha békén ülnek, s nem lázonganak többé a szövetség ellen, szintoly biztonságban lesznek, mind bármelyik polgár.

Bernből jelentik, miszerint a neuchateli ügy kiegyenlítésének alapelve Párisban már meg van állapítva s azt most taglalják Berlinben. Ezen körülmény eléggé megfűti az e tárgyban eddig tapasztalt késedelmet.

Anglia. Londonból febr. 6-ról ezt táviratozzák: A mai első házi ülés kezdetén Layard úr Palmerston lord távolléte miatt elhalasztott egy általa jelentett interpellációt. Szándéka volt ugyanis neki kérdést intézni a kormányhoz, vajjon a Párisban lévő pers a követ lord Cowleyval folytatandó alkudozásaira nézve ugyanazon teljhatalommal van-e felruházva, melylyel Stambulban birt, és mikor szándékozik a kormány a pers a káborura vonatkozó okmányokat a ház elé terjesztetni. Russell panaszodik, hogy a trónbeszédre adott válaszfelirat némileg előre meglőti a házat, a menyinyben a ház ott véleményét a pers a háborúról kifejezi. — Disraeli kijelenti, hogy a jövedelmi adó megszüntetése i-

ránti indítványától el nem áll. Ugyan ez nap az alsóházban minden ellenelvetés nélkül fogadták el azon határozat, mely az angolországi bank szabadelve megvisszafizetésére egy választmány ki nevezését kívánatosnak nyilvánítja.

Portsmouthba rendelés érkezett, hogy a 90-ik ezred készen álljon Indiába me telre. Hir szerint több Irlandban tanyázó ezredhez is hasonló parancs ment.

A „Times“ az európai részvételt fővözött általános milánói amnestia esetéből indulván ki, ausztriai császár ő Felségének utasításáról igen kedvezőleg nyilatkozik, s Lombardiára nézve a különböző véleményeket egybevetvén, kimondja; hogy „Ausztria most hatalmasabb mint valaha“. A „Times“, szerint az első lépés, az olasz tartományok szelidőbb és szabadelvűbb kormányára meg van téve. Jobb lenne ugyan, ha Oloszország független és egyesült lenne: de minthogy ez nem lehet és hihetőség, legalább a mi megérésünkre ez az eset nem is áll be, annál fogva egyelőre, a legközelebbi erőjavul meg kell elégednünk, t. i. a valóságos bajok elhárítása s azon biztonság és személyes jólét eszközölésével, mire egy kormánynak mindelemelőtt törekedni kell. Menyire szándékozik menni az ausztriai császár reformjában, a világ természetesen nem tudja, de ha magát, akár saját ösztönéből, akár értelmes tanácsadók jóvallatát követve. Oloszországban engesztelékenyebb kormányzásmódra szánta elmagát: bizonyára egy szabad nép dicseretét megérdemelte. Ausztria már ma elegendőleg biztos, hogy figyelmét a valódi állapotának javítására fordítsa s törekvésül tűzze ki, azokat elégtelkékké tenni. Ha ez amnestia az első lépés egy jobb kormányzási rendszer felé Ausztria egyik legelőzöltebb és legérdekesebb tartományában: úgy a császárul a Milánóba hiába nem történt.

Kantonban (Chinában) semmi se változott dec. 45-éig. Az angol admiral Londonból várja az utasítást. — A chinai forradalmi párt Kanton tartományban is nagy előnyöket vívott ki. Egy nagy város 40 mföldnyire Kanton fölött kezökre került, s számos rablócsapatok pusztítanak Kanton környékén. Jéh mindaddig jelét se adta, hogy engedni akar; ellenben a chinai kereskedők és mandarinok nagyon óhajják a békés kiegyenlítést, mire azonban még mindig kevés a kilátás.

Miután Oroszország Bolgrádot s a kigyószletet kiürítette, az angol kormány is parancsot adott ki hadihajóinak a Fekete-tenger o-dahagyására, miről a czárt is értesítette, ismételvén egyszersmind azon előterjesztését, miszerint semmi se gátolja már Oroszországot a konszultat küldeni az illető révhelyekbe, miután most már a Fekete tenger semlegesítésének angol részről semmi se áll útjába. Valószínűleg Auszria is csatlakozni fog ezen előterjesztéshez, mely szintén készul a tunai fejedelemségeket o-dahagyni.

Uj posta.

A francia „Moniteur“ oly erős előkeléssel szólott a dunai fejedelemségek tanítója mellett, hogy az orosz érzelmű „Nord“ szerint,

nem marad egyéb hátra, mint hogy vagy merőben szakit Franciaország, Auszria- és Angliával, s akkor istenhozzád angol-francia szövetség, vagy hozzá áll Angolország a francia nézethez, s akkor Auszria teljesen magára marad. Azonban tudjuk a „Nord“-ról, hogy igen sokszor van félre a szája, s hogy senki se vehet tőle hitelt. A ki az angol trónbeszédet olvasta, tudja, hogy Anglia az orosz-francia nézetet nem fogja osztani, de inkább ostromlani, még pedig együtt Auszriával.

Nápolyból jobbaeska szellők fúdogatnak. A porosz király a nápolyi felséglet szelidültebb kedélyben találta, ki már is bizonyítványait adta, hogy mégsem oly rossz gazda, ki saját házához egy faszeget se tudna faragni. Parancsot adott országutak, vaspályák építésére; megvizsgálta az igazságszolgáltatás ügyét, — s a nyugtalan fejűeket szallitatta az argentin köztársaságba, hol aztán nyíltan lehetnek republikánusok, sőt csak is azok. Egyébiránt a nápolyi királyság börtönei annyira telve, hogy felbe kelle hagyni az elfogatásokat addig, míg egy kisse iríthetik a börtönöket.

A fusio barátja nagyon kedvelnek. Chamberd gróf, az idős Bourbon-ház feje, nem akar az ifjabb házsal alkudni, a feje liliomról nem akar a tricolor kedvéért lemondani. Az orléanisták küldötték Falloux gróf velenkez utjából visszatérvén, elbuszoló elvetsáinak, melyen fekete árnyéka van a lilomnak, t. i. Napoleon Lejos példája Chamberd gróftól arról győzte meg, hogy Franciaország másként nem kormányozható, mint abszolutistákus módon, és „mi a bitorlónak sikerül, a legitim uralkodó is elérheti.

A porosz király, mint hírlík, a szabaddobozított neuburgi royalisták előkelőbb körül vagy tizennégyet a hohenzollerni főherreddel fog felruházni. Szép, sőt tulontul szép!

Spanyolországban folytatják azon sínak ásisát, mely az alkólványos rendszer külszínét is elnyelve Nocedal, a belügyminiszter rakásra bányja le azon tisztviselőket, a kiken az alkólványos érületnek egy kis szága érzik. S Narvaez tehetetlenebb, hogysem az abszolutismus berontó árjának ellenszegüljön. Vagy talán csak aze a táboron egész alkólványossága, — különben nem üldözne az alkólványos érzelműeket.

Danilo, a montenegrói vladika, két tűz közé van szorulva. Egyfelől, vesződni kelle a senátussal, mely Danilót azt tartja, hogy a szoltárszámot se tudja, mégis előre énekel; másfelől felniük kelle a portától, mely az eleje terjesztelt egyezménytervet visszavetvén, haldal fenyegeti a fekete bérceket. Készülődjék hát a montenegrói nép is, s kitor a vérgöngyöz harcz, ha a bölcs diplomatia közbe nem lép.

Gabonaár, lécsi mért, p. p.

Kolozsvár febr. 12-kén. Búza 3 ft. 28 kr. Elegybúza 2 ft. 32 kr. Rozs 1 ft. 16 kr. Árpa — ft. — kr. Zab — ft. 48 kr. Törökbuza — ft. 58 kr. Burgonya — ft. 56 kr.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

H I R D E T É S E K.

(92) (1-3) **Örökáron, szabadkézből eladó egy 87 holdnyi birtok** a ludasi járásba kebelezt Mező-szent-Jakab helységben. Értekezhetni Szinden Bors Alberttel személyesen vagy bérmentett levél útján, mely Tordán át Szindre utasítandó.

(91) (1-6) **Figyelmet kérünk!**

a cs. k. legfelsőbb helyen kiváltságolt Dr. Borchardt-féle növény-szappan, Dr. Suin de Borchardt-féle fog-pasta és a Dr. Hartung-féle chinahéjola és növény-pomade vásárlása tárgyában.

Az itt említett, a bel- és külföldön évek óta mind a két emberemnél oly nagy becsülésben álló világszerek belszilárságuk és jelességük által oly nagy hirt biztosítottak maguknak, hogy üzérkedők kezei nagy számú utánzótt szerek hoztak létre, s a mi szereink t. cz. vásárlói gyakran a növény-szappan és „fog-pasta“ általános nevezete, vagy hasonlóan hangzó költött orvosi nevek által idegen gyártmányokkal csaltattak meg.

Mi tisztelünk és becsülünk minden versenyt, a mely élénk versennyel szélesíti a kereskedés mezejét, s megengedett haszon után törekszik; de hol a verseny mások jogait csontkítja, a hol csaló utánzása által mások fölfedezéseinek, idegen czimzetek szószereit utánnyomása, s felcserelésre alkalmas hamis nevek költése által akar mások rovására gazdagodni, ott erkölcselenségre vetemedik, s minden igazságszerető károztatását vonja magára.

Ily versennyel van nekünk, fájdalom! bajunk, s habár az ily csalárd hamisítatok megtorlására a törvény mellett áll, s erejét már is többször vetjük sikerrel igénybe, mégis a mi cikkeink használói érdekében szükségesnek tartjuk figyelmeztetni, hogy vásárlásaikat mindig figyeljenek többször nyilvánossá tett eredeti bepakolás módunkra s ezen nevekre.

Dr. Borchardt (növény-szappan) Dr. Suin

de Borchardt (fog pasta) Dr. Hartung (chinahéjola-növény-szappan).

Es általában cikkeink közül csak azokat tekintsek csalhatlan jónak és valódiaknak, a melyek csak a koronként új-ság után megnevezett raktáros urak kezéből kerülnek ki.

Kolozsvárt kapható egyedül Wolf János ur gyógyszerárban, úgy szintén Abrudbányán Ferenczy Mihály, Beszterczén Kelp Fr. és társa és Dietrich és Fleischer, Szászvároson Spech G. gyógyszer. Déván Büchler A., Ebesfalván Schmiedt A., Szébenben Zóhrer F., Brassóban Sterner Fr. és Hoffman József, M. Váshelyt Fogarasi Demeter, Szász-Sebesben Weissörtel Fr., Kőhalomban Milacs Ed. F., Segesvárt Kisselbacher J. B., Székelyudvarhelyt Kauncz J. A. gyógyszer. Tordán Velics György uraknál.

Több oldalról figyelmeztettek, hogy sokaknak, kik rossz fogakkal bírnak, vagy mesterségesek tételére volna szükségük, vagy semmi, vagy nagyon tulzott fogalmuk van munkám dijaról; és hogy sokan azon balvéleményben élnek, hogy a mesterséges fogak tételére nagy fájdalommal jár: a mi pedig csak azon esetben történik, ha valamely hibás foggyókeret kell előbb kivenni, a mely fájdalmat tehát fogbetétel nélkül is ki kell állani; továbbá hogy a bétett fogakat evés alatt ki kellene venni, a mi pedig egyáltalában nem szükséges; a fogbetöltés és takarítás pedig fájdalom nélkül történik. Hogy a nagyon tisztelt nagyérdemű közönség a dijkra nézve se legyen továbbra bizonytalanságban, ide mellékel egy árrendelt.

Saját lakomba jöve
1. mesterséges fogtétel — 8 frt pp.
2. — — — — — 15 „ „
3. — — — — — 20 „ „
5. — — — — — 25 „ „
S így tovább minden fog 5 forinttal számítva. Egy egész fogsor (defture) 150 frt p.
Fogak tisztítása — — 2 frt.
Fog betöltése 1-2 — — 2 „ „
Kolozsvárt mulatósan tartandó folyó év április

15-ig. Lakások piacszor, kereskedő, Dietrich házában, 277 szám alatt. Látogatásokat elfogadok naponta délután 2-5-ig.
Grosz Károly, fogművész.

(88) (2-3)

Nagy-Görgényben, mely helység a beszercei kerület görgény-szent-imrei járásában fekszik. Szász-Régentől, másfél órai, maros-Vásárhelytől mintegy négy órai tavolban, egy terjedelmes jóság, mely gróf Teleki birtok és hozzá közel szomszédságban nyolczfalu halyma terjedelmes szántó, kaszáló — jövedelmek helyek — egy koremsa és léglő — jövedelmek tartoznak, mely gazdasági észszerű épületekkel el van látva, folyó 1857-dik évi szent-györgy napjától kezdődőleg több évekre bérbe fog adni; mely végre folyó évi mártius 4-kén Nagy-Görgényben árverés fog tartatni. A bérlethez hozzá szólni kívánók, a kiadás feltételeit meg láthatják jóság — felügyelő Hints Miklós úrnál Maros-Vásárhelyt.

(89) (2-3)

Olcsó tűzi és építésre való fa-eladás.

Weiss Samu úr kereskedésében czédulát válthatni hosszú olfára, arabhelyt Kolozsvárt 12 p. ft. Mindenféle építésre való fat kaphatni Fejerdén, melyről is a f. e. kereskedő úrnál lehet értekezni.

(87) (2-3)

Wodraszka Coelestin PANORAMÁJA

a piacon fölépített helyiségben, naponta nyitva van d. e. 10 óráig est 9 óráig, délutáni 5 óráig kezdve világítás mellett. Innep- és vasárnapokon 4 órák nyitattik meg.

Wodraszka Coelestin, tulajdonos

(79) (3-3)

A kolozsvári kerület tordai járásába

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.